

Mintis

Nr. 141
ANTRADIENIS
1946 M. RUGPIŪCIO MĖN. 13 D.
I METAI

LIETUVIŲ VISUOMENĖS DIENRASTIS

Skirtingi projektai

Paryžius. Pilnatis posėdyje rugpiūčio 12 d. pirmininkavo Byrnesas, JAV užsienio reikalų ministeris. Buvo tartasi priimti Albaniją į kongresą be balsavimo teisės ir dėl palankesnių sąlygų taikos sutartyje su Italija.

Žinovų komisija Triesto klausimo statui sudaryti nepriėjo vienos nuomonės. Balsuoti pateikiami 4 įvairūs projektai, kuriuos žinovų komisijoje pastūlė 4 didžiųjų valstybių atstovai. Britų, amerikiečių ir prancūzų projektai yra beveik vienodi. Sovietų projektas skiriasi nuo kitų iš pagrinde.

Britų plane siūloma suvernumą pavesti JT ir duoti garantiją, kad stipraus ir patikimo gubernatoriaus globoje ši valstybėlė galėtų naudotis laisve. Sovietų projekte reikalaujama autoritetą suteikti Jugoslavijai. Pati Jugoslavija eina dar toliau už Tarybų s-gą su savo reikalavimais ir siūlymais, kurie prilygsta Triesto srities visiškam įjungimui į Jugoslavijos teritoriją.

NEIGIA BENDRADARBIAVIMA

Münchenas. Bavarijos ministeris pirmininkas, socialdemokratų partijos (SPD) pirmininkas Dr. Högnis energingai paneigė vieno Berlyno dienraščio teigimą, kad socialdemokratų (SPD) ir komunistų partija (KPD) bendroje konferencijoje nutarė bendradarbiauti Bavarijoje. Jis pareiškė: Tokios konferencijos niekada nebuvo.

ANGLIES KOMISIJA VOKIETIJOJE

Anglies ir kasyklų specialistų komisija rugpiūčio 12 d. atvyko į Bavariją. Komisiją sudaro visų okupacinių kraštų karininkai, apie 53 asmenys. Komisija apžiūrės aukštutinės Bavarijos kasyklas, ypačiai kreipdama dėmesį į socialinius įrengimus ir būstus angliakasiams. Ši komisija lankė visos Europos kasyklas.

Unrros darbai pasibaigus, JT turės teikti pagalbą

Kaip „The Stars and Stripes“ praneša, buvęs Unrros vyr. direktorius Lehmanas pareiškė: „Mes susidursime su chaotiška situacija ir neapsakomais vargais, jei JT skubiausiai nesiims atitinkamų žygių toliau duoti pagalbą, kurią dabar teikia Unrra“.

Pranešime, pasiųstame „New York Times“, Lehmanas pasisako: „Svarbiausios rėmėjos valstybės yra nutarusios, kad Unrros veikla po kelių mėnesių turi pasibaigti. Tačiau, nelaimė, visos žymės rodo, kad būtinumas teikti pagalbą daugelyje Europos valstybių ir Tolumuosiuose Rytuose iki to laiko nepasibaigs“.

JAV, Anglija ir Kanada, iš kurių Unrra gavo 93,8% šalpos reikmenų bei pinigų, neseniai nutarė šiai organizacijai nebeduoti lėšų, ir dėl to pastaroji savo darbą Europoje nutrauks š. m. gruodžio mėn. 31 d., o

LORDAS BEVERIDGE HAMBURGE

Lordas Beveridge, kuris praėjusią savaitę lankėsi Berlyne ir Hanoverijoje, atvyko į Hamburgą. Jis išbuvo čia 6 dienas ir susipažins su butų ir mitybos būviu. Be to, jis laikys paskaitą ir dalyvaus vienoje radijo transmisijoje mitybos klausimais.

AMERIKIEČIŲ ŽURNALISTŲ NUPRI- LEIDŽIA PRIE ATLEISTŲJŲ KARO BELAISVIŲ

„Berlynas (AP). Amerikiečių žurnalistams yra uždrausta daryti interviu bei fotografuoti neseniai paleistus 120.000 vokiečių karo belaisvius, kurie šiuo metu yra Berlyne.

Berlyno vokiečių spaudos atstovai ir fotografai leidimus gavo, ir vokiečių spaudoje jau pasirodė straipsniai, aprašantieji „kaip gerai su mumis elgėsi“.

Kai kurie vokiečiai spėjo, kad belaisviai atleisti ryšium su numatytais rudenį rinkimais sovietų okupacinėje zonoje ir Berlyne.

Įtempimas Palestinoje didėja

Londonas. Palestinoje didėja įtempimas ryšium su kariuomenės dalinių sustiprinimu Jeruzalėje ir Haifoje. Igulos sustiprintos vyriausybės nusprendus griežtis priemonių, kad sukliudytų nelegalią žydų imigraciją į Palestiną iš Europos.

Palestinos pakraščiuose įvesta britų karo laivyno ir aviacijos žvalgyba. Pastebėti dar 2 laivai, kuriuose manoma esant daugiau nelegalių imigrantų.

ALBANIJA — RAUDONA LĖLĖ

Albanija pasidarė Tarybų s-gos marionetė, kuri per paskutinius mėnesius fortifikavo Saseno salą prieš Albanijos pakraščius, Valonų įlanką ir Durazzo uostą. Sovietų kariniai inžinieriai pareiškė, kad ne tikėtai Saseno salą, bet taip pat Valonos ir Du-

VOKIETIJAI REIKIA VAKARIETIŠKO SOCIALIZMO

SPD pirmininkas Dr. Schumacheris Remscheide pasakytoje kalboje sveikino ūkinę zonų vienybę vakaruose. Mes laukiame dienos, kada zonų sienos dings ir rytuose. Jis pasakė, kad kaip tik negalima atsisakyti nuo sienų revizijos rytuose. Jei jau diskutuojama apie sienas, tai vakariinės ir rytinės sienos turi reikšmę. SPD kovosianti už kiekvieną kvadratinį metrą žemės Vokietijos rytuose. „Mes socialdemokratams norime sukurti socializmą, europine prasme suprantamą. Kaip nenorime Ruhro anglies kasyklų eksploatacijoje privataus kapitalo vakaruose, taip pat nenorime sovietinio valstybinio kapitalizmo Rytuose“.

DANCIGO GAULEITERIŲ IŠDAVĖ LENKIJAI

Varšuvos radijas praneša: Albertas Forst- ris, buvęs Dancigo gauleiteris ir senato prezidentas, atgabentas į Varšuvą. Britai buvo jį internavę, o dabar okupacinė kariuomenė išdavė jį lenkų įstaigoms.

razzo apylinkes yra uždrausta lankyti, įžengti leidžiama tik specialius pažymėjimus turintiems. O tie pažymėjimai teduodami tik fortifikacijų darbininkams bei patikimiems pareigūnams.

Iš Tiranos grįžusieji pasakoja, kad Albanija yra 100% komunistinė valstybė. Privati nuosavybė visai panaikinta, dvasiniškai likviduojami, asmens laisvės nėra, o militarizmas klesti. Maskvos valioje esanti Albanijos vyriausybė, kuriai vadovauja Enveras Hoxha, nuo 1944 m. birželio mėnesio į kalėjimus yra sukūšusi nuo 10 lig 15 tūkstančių žmonių, iš kurių ne mažiau kaip 3000 yra užmuštų arba dingusių.

„The New York Times Overseas Weekly“.

UNRROS PASALPAS VOGĖ VAGONAIS

Unrros vyr. direktorijai susekus milžiniškų Unrros turto vagysčių Triesto uoste, Jugoslavijos užsienio reikalų ministerijos Unrros šalpų skyriaus vedėjas Milosas Vasičas pranešė, jog nuo balandžio lig liepos mėn, vidurio iš Jugoslavijai skirtų siuntų pavogta už 500 000 svarų sterlingų. Pagal jo pranešimą vagystėse ir plėsimuose dalyvavo vagių profesionalų gaujos, geležinkeliečiai ir civilinės policijos pareigūnai. Jų veiksmų dėka dingo nuo 25 lig 30% traukinių su Unrros siuntomis.

GALES ĮSITIKINTI

Estų laikraštis „Eesti Post“ rašo, kad neseniai Bornhorsto stovykloje lankėsi Tarybinės Estijos atstovai, kurie pastūlė išrinkti 4-5 atstovus, galėsiančius susipažinti su gyvenimo sąlygomis tėvynėje. Tarybinės Estijos atstovų pareiškimu, stovyklos delegacija tėvynėje turėsianti judėjimo laisvę, kad galėtų įsitikinti tėvynės ūkio raida. Grįžimas į Bornhorstą garantuojamas.

EISENHOWERIS LANKO PIETŲ AMERIKA

Vašingtonas (AP). Generolas Eisenhoweris, lydintas savo žmonos ir karo ministerijos pareigūnų grupės, išvyko iš Vašingtono į Braziliją ir Meksiką. Tose valstybėse jis išbuvo 19 dienų.

Amerikos nepriklausomybės šventę prisiminus

Liepos 4 dieną ne visose stovyklose buvo vienodai paminėta. Kaip tenka nuįrasti, buvo stovyklų, kurios tylomis praėjo šią mums artimą šventę. Gal tekų pirštu parodyti ir į Liet. Tremt. Bendruomenės Komitetą, kuris savo žinyne pora eilučių priminė, kad tokia tai mėnesio dieną bus Amerikos šventė.

Gal emigracijos rūpesčiai ir nepabaigiamos stovyklų smulkmenų rietenės neleido staptelti ties šia nuostabia švente, ypač mums, tremtiniais, varta sustoti, pakelti akis į žvaigždėtą vėliavą: tai tremtinių vėliava. Įvairiatautė tremtinių, pagėlių, laisvės mylėtojų bendruomenė paniūdo būti laisva ir nepriklausoma, „Žmogaus ir Piliečio teisių deklaracijos“ geriausia prasme. Ių tai prieš 170 metų, ką daugelyje pasaulio valstybių ir mėlyno kraujo „gyvuli“ nedrįso vadinti žmogumi.

Amerika yra nuostabi ir savo karais. Ji vieną kartą pakariavo atsidėjusi ir tiksliai. Po to sunėšė muškietus ir iš viso pasaulio vėliavas į muziejų ir ilgiems metams nusiplovė rankas. Ir ėmėsi darbo, kaip tas užkury, kuris tėvų nemėgtas, brolių ujamas pasiryžo svirno pilnumu saviškiams sukelti pavydą. Amerika prižėrė svirnos javo ir aukso; laiškuose į pasilgtus tėvų namus nešė balandžiai rūtos šakelę ir ... dolerį. Ir buvo namiškiams vėl mielas „sūnus palaidūnas“, nes jis stovėjo su aukso grandinėliu ant pūpsancio pilvuko ir lakiruoti batai spindėjo visoj fotografijoje. Ir pasidarė priežodžiai: „Džiaugiasi, kaip Amerika atradęs“, „Turtingas, kaip Amerika“.

Kažin kodėl mes ir svietas vis nori galvoti, kad amerikonas sausas materialistas, mechaniškas biznieriūs, negilių vandenų dūšios. Man rodos, daug ko mes nežinom, daug kas ne taip, kaip pas mus, todėl mums ir keista, kaip lygiai, gal būt, mes keistais atrodome amerikonom.

Keisti amerikoni ir paskutiniuose karuose. Du žveriškai didelius karus laimėjo ir jie nenori pasisavinti valstybę, uostų. Už gryną monetą neseniai nupirktam kraštui Filipinams duoda nepriklausomybę. Lengvai laikraščiai praneša: „Liepos 4 d. Maniloje buvo nuleista Amerikos vėliava ir pakilo Filipinų tautinė vėliava“. Rodos niekniekis. lengva, net, atrodo, taip reikia... Kai tuo pačiu metu raudonoji Rytų akula dėl Triesto ar subombarduotos užgrobtos krašto mašinos piaušasi iki peilio, kai nepriklausomos valstybės, karo metu prarytos, visų spartumu virškinamos, kad ir kapų paminklai neprimitų, koks kraštas, kokie žmonės kentėjo ir mirė po svieto lygintojų išlaisvinimo...

Keisti mums amerikoni ir dėl draugystės, kurią jie karo metu pasifinko gėra valia, bet dabar, rodos nepajėgia, atsikratyti. Šiandien tenka sulaiykėti už danties taiklų teisybės žodį, bet europiečiai vargai ir vispusiškas pažinimas totalitarinių režimų šaukte šaukia pareikšti, kad nuo Jaltos pradėta kelionė bus juoda dėmė žvaigždžių pribertoj vėliavoj. Bet kur nėra šešėlių, pasakykim savo paguodai.

Bet nežūrint šešėlių, būtina pastebėti, kad Amerikos ir Anglijos vėliavos visu šimtu nenustoją gelbėti pasaulį iš diktatoriškų akulų gerklės, pasaulis sulauks geresnių dienų, jeigu tikėjimas demokratijomis bus galintis už mirties demę.

Švėsdami tokias šventes, kaip Liepos Ketvirtioji, mes esam toli nuo tų švenčių, kurios teko švesti mūsų tėvynėje, kai per prievartą įbrukti draugai ir vadai buvo nesami ant šluotkočių, per prievartą šaukėm „Tegyvuoja!“, „Valio“, nors širdis virė troškimo vado galvos originalą pamatant ant šakių.

Amerikos nepriklausomybės šventėje norime ir galime pagerbti ilgų metų visos žmonijos karą už laisvesnį, geresnį rytą, už teisę ir žmoniškumą. Po šia vėliava gal sulauksim ir mūsų troškimų įsikūnijimo, tiek, kiek mūsų państwo atominėse dienose žmonija galės pasiekti.

Cia paminėti tenka vieną stovyklą, Ingolstadtą, kur lietuvių tremtinių stovyklos įniamiai liepos 4 d. bažnyčioje susirinko iškilmingoms pamaldoms, o po to stovyklos salėje buvo priimta ir pasiūstos vyr. U.S. Armijos vadui Vokietijoje sekantis pasveikinimas.

Salomėja Narkėliūnaitė

Koks buvo Dr. Vincas Pietaris

Pagal jo dukters pasakojimus

(pabaiga)

Daktarui kalbos su svečiais niekuomet nepritrūkdavo. Tame „didžiamame kambaryje“ prie arbatos stiklo buvo daug prikalbama, prisimenama, pridainuojama lietuviškų dainų tame be tėvynės žmonių būrelyje.

Su kitų tautybių žmonėmis daktaras irgi rasdavo kalbos. Jis puikiai kalbėjo lenkiškai taip, kad lenkai galvodavo jį lenką esant. Rusai skaitė jį tikru maskviečiu dėl maskviečių akcento. Be to, jis kalbėjo puikiai angliskai, prancūziškai, vokiškai ir pažinojo kalbas beveik visų mažųjų tautų.

Daktaro draugai

Tarp daugybės pažįstamų Vinčas Pietaris mažai turėjo draugų. Geriausi jį draugai buvo: Kun. Dambrauskas — Jaktas ir Dr. Jonas Basanavičius. Pirmasis kaip tremtinys Ustiušnojė išbuvo penkeris metus. Nebūdavo dienos, kada jiedu nesusitikdavo. Ilgiausias valandas jiedu prasėdėdavo, besikalbėdami apie Lietuvą ir lietuvius, jų gyvenimą ir ateitį. Tokios buvo jų nuolatinių pasikalbėjimų temos. Grįžus Kun. Dambrauskui į Lietuvą, juodu pasiliko ir toliau geri draugai ligi pat daktaro mirties. Pietaris jam siuntė savo rankraščius, o kun. Dambrauskas juos perduodavo redakcijoms. Su Dr. J. Basanavičiumi Pietaris dažnai susirašinėdavo. Laiškuose jie aptardavo šimtus aktualiausių lietuviams problemų. Dr. J. Basanavičiaus laišku mirgėte mirgėjo vis kitokiais pašto ženklais, tai iš Varnos, tai iš Bukarešto, tai iš Pragos, tai iš kitur. Paskutinis jo laiškas dr. V. Pietariui buvo iš Karaliaučiaus. Šiame laiške Dr. J. Basanavičius praneša Pietariui, kad Karaliaučiaus archyve jį užtikęs Pietario giminės dokumentus. Pietaris savo draugų laiškus skaitydavo savo žmonai prie vaiku. Pietario duktė Antonija prisimena vieną tokių momentų kai tėvas skaitęs Dr. J. Basanavičiaus laišką kuriame buvo rašoma, jog daugelis lietuvių inteligentų, lankiusių Indiją, „galėję lengvai skaityti senąsias indų šventasias knygas ir lengvai galėję susikalbėti su ju dvasininkais.“ Dr. V. Pietaris ir Dr. J. Basanavičius darė iš to išvada, apie tikrąją lietuvių tautos kilmę. Iš viso, Dr. V. Pietaris lietuviuose norėjo matyti tikrai gera. Jis tikėjo, kad lietuvis yra tikras ir garbingas arijietis.

Ingolstadtą DP stovyklose gyvenantieji lietuviai, susirinkę liepos 4 d. Amerikos Jungtinių Valstybių nepriklausomybės paskelbimo šventei paminėti, nori prisidėti prie šios tautų laisvės ir žmoniškumo pergalės šventės. Kaip ir visi laisvę ir demokratiškumą mylintieji žmonės, mes tikime, kad Washingtono Lincolno laisvės ir teisės meilė atvedė JAV Valstybes į pasaulio likimą lemiančius laimėjimus.

Lietuva 1918 metais, dėka Jungtinių Amerikos Valstybių armijos ir Vilsono Keturiolikos Punktų laimėjimo, paskelbė savo nepriklausomybę ir atsistojo greta laisvę mylinčių tautų. Šiandien, būdami bolševikų okupacijos išblokštė iš savo tėvynės, esam kupini pasiaukojimo ir vilties, kad Roozvelto Keturios Laisvės, Atlanto Chartos dvasia ir ryžtinga. JAV Valstybių akcija prieš laisvės priešus užtikrins pasauliui laisvę ir saugumą lygiai ir mūsų tėvynė Lietuva atgaus nepriklausomybę.

Ar nevertėjo ir visoms stovyklos ką nors panašaus? L. D.

Tėvynės ilgesys

Pietaris visą laiką, ilgėjosi Lietuvos. Jis besimokydamas Maskvoje, dažnai Lietuvą lankydavo. Beveik kiekvienų metų atostogų metu jis atsirasdavo ant numylėtųjų Sešupės krantų, kurių vaizdus, savo rankomis nupieštus jis laikė savo kambaryje. Didysis tėvynės ilgesys neramino daktaro ir tada kai jis sukūres šeima ir gerą tarnybą turėdamas, nesitenkino tolimu Ustiušnos miesteliu ir darbu, kurio jis čia turėjo iki aušų. Jis visuomet svajodavo grįžti į savo gimtąjį kraštą ir jam atiduoti visas savo jėgas. Tačiau jam šitai nepavyko. Caro valdžia šiame žmoguje matė priešą: lietuvių patriotą ir kataliką. Ji jam neleido Lietuvoje užimti bet kokios tarnybos. Kai tėvynės išsilgimo ištrauktas iš svietimos šalies, jis, gavęs atostogų, grįžo į Lietuvą su visa savo šeima, tai po vienerių metų vėl turėjo Lietuvą palikti, nes neturėjo lėšų išlaikyti savo didelei šeimai ir suteikti vaikams sąlygų siekti mokslo.

Apie šią kelionę (1896 m.) jo duktė Antonija štai ką papasakojo: — Vykstant mums visiems į Lietuvą Jaroslavo stotyje prie mūsų priėjo koks kaž ponas ir užmezgė kalbą su tėvu. Norėdamas labiau įgyti pasitikėjimą, jis dalino mums saldinius ir buvo labai mielas. Tėvui jis neatrodė įtartinas, ir tėvas jam papasakojo visos mūsų šeimos kelionės tikslą: skųsdamas visus sunkias tėvynės išrauto žmogaus dalia, jis smarkiai kritikavo caro režimą katalikų ir lietuvių atžvilgiu. Nepažįstamasis, padėjęs mus ir traukinių, sakėsi turįs Peterburke pažinčių ir, jei reikėsia, galėsias padėti. Atsisveikindamas jisai paliko savo adresą. Kai po kiek laiko, mums jau grįžus iš Lietuvos vėl į Ustiušną, tėvui Lietuvoje jokios tarnybos negavus, lankydamasis Peterburke tėvas užėjo ieškoti ano pono, tai į klausimą „Ar čia gyvena Sergej Andrejevič Demidov“, jam buvo atsakyta: „Taip. Graf Sergej Andrejevič Demidov, Žandarmerijos šefas, gyvena čia.“

Tąsyk tėvai pasidarė aišku, kodėl Lietuvoje jį negavęs jokios tarnybos, ir jis tik džiaugėsi šio namo duris užtrenkęs. —

Taip ir baigėsi visos Pietario pastangos įsikurti Lietuvoje, atsitrenkusios visados ir caro žandarmerijos duris. Tada pasiliko tik

(nukelta i 4 p.)

DAILĖ LITERATŪRA MOKSLAS

David Rousset

Žmonės kurie gyvena iš politikos

Ištrauka iš „Kacetininko pasaulio“, kuris laimėjo prancūzų Renaudot literatūrinę premiją.

Kad išsilaukėtų lagerių sistema, jai reikia privilegijų. Ir jos yra didelės. Pirmiausia, valgis. Žemiausiasis lagerio tarnautojas turi pirmenybę. Vorarbeiter, litra sribos priedo, taip pat slaugytojos, dolmečeriai, kambarių patarnautojos ir visi tie, kurie sudaro šmulkiają administraciją. Jie gauna priedo duonos, margarino, geresnę dešrelę porciją, konfitūrą. Tai galima ilgiau laikyti, ilgiau gyventi. Kaporaliai ir aukštesni tarnautojai gauna dar didesnes privilegijas. Jie gauna kareivišką davinį. Biurokratijas viršūnės valgo, kaip S. S. Šios legalios privilegijos dar padidina nelegaliu būdu. Visas personalas, kuris sukasi aplink virtuve, kuris maistą dalina, leidžia jį į šalį, sau, ir visa klika, kuri apsupa brangias maisto gėrybes. Kambario vyresnysis, patarnautojai, dolmečeriai daro tą patį. Vorarbeiter taip pat turi galios. Jis gali darbe nematyti žmogaus, jis gali jį mušti. Žmonės yra priversti su juo dalintis. Gauna siuntinį, jie duoda ir jam dalį. Jie jam pasiūlo cigarečių. Darbininkai yra, paprastai, apmokami cigaretėmis, ir tabakas yra labai didelė vertė. Tas pats dedasi aukštesnėse socialinėse kopėčiose, su kaporalais, kurių valdžia yra didesnė. Tas pats su kambario vyresniuoju ar bloko vedėju, nuo kurių priklauso darbas ir smūgiai. Taigi, tie, kurie gauna siuntinius, jie bijo pasakyti, kad jų siuntiniai išvogti. Visų laipsnių biurokratai išsiskiria fizine jėga ir žiaurumu dėl fiziologinio plebėjo skurdo.

Biurokratas turi atskirą kambarį, atskirą lovą, atskirą spintą. Tam tikrais atvejais, atskiras blokas jiems yra rezervuotas. Jie naudojami atskiru dubeniu. Reikia pagyventi dvokiančiose skylėse, perpildytose žmonių, kur prakaitas ir smarvė dvokia, kur po du, po tris, kartais po keturis ir penkis miega ant vieno čiužinio, keturių aukštų guoliuose, kur dulkės gerklę užgniauzia, tarp plūsmų ir smūgių, kad suprastum, ką tai reiškia skurdus kambariukas su truputi ramiybės ir su savu šieniku. Priverstas viską su savim ir ant savęs nešioti, visus smulkiausias daiktus, kuriuos su didžiausiu vargu išigijai ir kurie yra būtinais reikalingi, nes nėra jokių spintelėlių juos gauti. Bijoti, kad paklotas, antklodė, batai nebūtų pavogti ir kad to

Lesia Ukrainka

Viltis

Nei laimės, nei laisvės man nėra,
Paliko tiktai viltis viena.
Viltis dar grįžti į Tėvyne,
Pažvegti nors į Dniepro mėlėne.
Ten gyvent ar mirt man vis tiek pat.
Pažvegti nors į stepes, ir kapus
ir padūmoti apie savus.
Nei laimės, nei laisvės man nėra,
Beliko tiktai viltis viena.

Išvertė A.G.

išvengtum, sėdėfi prie tų daiktų, likti pri-
rištam prie bendro miginio. Laukti ištisas
valandas dubens, kovoti, kad jį gautum,
sekti, kad jis būtų švarus, kad iš jo ne-
būtų valges tuzinas žmonių ir vienas iš jų
i jį prišlapinęs. Išvengtų šių nešvarių ne-
malonumų, koks palengvinimas, kokia pa-
vydi privilegija, kaip duonos pluta! Biuro-
kratai yra ne tik mušami, kaip eiliniai.
Jie kitus muša. Ir juo aukštesnis jų laips-
nis, juo mažiau gauna smūgių ir daugiau
kitiems kerta į kailį. Ir tai jie dar gali iš-
saugoti savo gyvenimą. Biurokratai yra

Ivan Franko

Žeme mano!

Žeme mano, tu derioji motina,
Jėgos, kuri slypi tavo gelmėj,
Lašėl, kurs kovoj man pasotina,
Duok jį ir man!
Duok šilimos, kur išplečia krūtine,
Apvalo jausmą ir atnaujina kraują,
Kad sužadintų žmonių begaline,
Meilę naują!
Duok ir ugnies, kad tuo žodžiu uždegti,
Dvasioms sukrest duok perkūno man galia
Tiesai tarnauti, netiesai padegti —
Stiprią galią!
Jėgos rantom duok, kad retežius nutraukt,
Mintims aiškio, širdy netiesą užgniauzt.
Duok jėgų veikti, dirbti ir veikt ir veikt.
Bedirbant numirt.

Išvertė A.G.

ginkluoti: guminėmis lazdomis, bizūnais,
ir todėl jie yra visiškai saugūs prieš ple-
bėjus. Jie geriau apsilvilę ir panašūs į
žmones.

Jie nedirba, jie rytais neina su vergų
vilkstine. Tai daug mažiau teroro.

Jie dirba šiltoose biuruose, apsaugoju nuo
vėjo, sniego, lietaus ir ypač nuo to smul-
kaus lietaus, kuris kiauras dienas krenta,
kaip ledas. Tai labiau užtikrintas gyve-
nimas.

Jie gali daugiau rūkyti, kaip kiti, taip
pat gerti svaiginamus gėrimus, sušvelninti
savo nervus. Jie žino gertau padėti ir gali,
tam tikrose ribose, numatyti ir pasiruošti
ateičiai. Jie turi šimtą kartų daugiau ga-
limybių išsaugoti savo gyvybę kaip masės
kacetininkų.

Ir štai, kokios kovos, koks aistrų išėli-
mas, kad gautų vietą, kad pasiektų ierar-
chijos laiptelį. Kai būtų, kuri žino, kad
jos gyvybei gresia pavojus, kad kankini-

mai, baimė, badas yra atpalaidavusi nuo
visų šališkumų, nuo visų sutarčių, nuo vi-
sokio garbingumo, kaip ši būtų, yra ci-
niška ir plėšri, su koku akiplėšiskumu ji
nebevingia niekšingumo, kad tik trium-
fuotų, su koku kietu įnirtimu ji karia ir
žudo!

Bet aristokratai, jie taip pat bijo. Jie
žino, kad SS pakanka pakelti pirštą, kad
jie būtų sunaikinti, mušami, pasiūti į kre-
matoriumą. Taigi, reikia viską daryti iki
begėdiškiausio veiksmo, kad to išvengtum,
reikia mušti kitus mirtinai, pasidaryti
skundiku, kad išsaugotum postą ir privile-
gijas. Jie bijo savo kolegų, tu, kurie šalia
jų miega, kurie su jais juokiasi, ypatingai
jų juoko. Jie puikiai žino intrigas, kurios
vedamos dėl valdžios ir kurios įtraukia so-
lidžiausius žmones. Kad išvengtų spąstu,
jie ruošia juos kitiems ir išpainioja į dar
didesnius pavojus. Jie bijo plebėjų, kurie
bėga nuo smūgių, vagia ir keikiasi. Jie ži-
no neapykantą, kuria gyvena kacetininkai
prieš juos. Jie laukia lagerio galo su ne-
rimu ir baime. Bet, nežiūrint pavydo, išė-
lusio antagonizmo, aristokratai yra solida-
rūs prieš plebėjus. Tai įvyko su vienu Vor-
arbeiter, čekų, visai mažų tarnautoju. Toni
Brünken, SS, pavarė iš vietos už menkie-
kį. Vakare rusai manė esant geram mo-
mentui. Polaček jau nebebuvo Vorarbei-
ter. Jis buvo kaip ir jie, ir jis juos buvo
žiauriai traktavęs. Jie puolė jį ir pardušė
ant žemės. Iki žinia pasiekė biurokratus,
jie turėjo baimės. Polaček nustojo savo
titulo, bet jis buvo su biurokratais. Rusų
akcija buvo grasinimas prieš juos. Visa
kaporalų gauja puolė miegamajam 700
žmonių. Jie putojo iš pykčio. Guminė
lazdom taip raudonai išraižė vagomis nu-
garas ir užpakalius. Žmonės grūdosi, lindo
po lovomis, movė į šalį, šaukė, klykė dėl
teroro. Buvo įsakyta nusivilkinti nuoga.
Drabužiai buvo metami nesvarbu kur, sku-
biai, labai skubiai. Ir nuogų žmonių minia
išėjo į kiemą, grįžo į bloką, vėl išėjo, vėl
grįžo, klykdama, apglušinta nuo bizūnų
smūgių. Ištisas dvi valandas. Daliai žmo-
nių pasidarė bloga. Kaporalai nuo mušimo
pavargo. Įsiutimas ir baimė dar juos pa-
laikė. Toni Brüncken degradavo Polaček,
bet nubaudė žmones visai nakčiai nuogus
ant betono. Reikėjo įkalti gilčiausiai į sme-
genis biurokratų baimę.

Išvertė M. S.

Ukrainiečių kultūra

Ukraina, ilgas amžius kenčianti vergija,
priespaudą, terorą, nežiūrint jos žemės der-
lingumo, jos žmonių gausumo, jos dvasinio
savaimingumo, negali išsiveržti iš geopoliti-
nių, slavinių replių, kurios ją laiko kietai
sugnybusios. Iš vienos pusės rusai šaukia,
kad ukrainiečiai yra ta pati rusų tauta, o
iš kitos pusės Vakarai į Ukrainą neretai
žiūrėjo su nepasitikėjimu ir permenku ver-
tinimu. Tačiau ukrainiečiai nėra jokia rusų
tauta, nes kalbos panašumas nenulemia tau-
tos tapatumo; tokiu būdu, švedai norvegus
ir danus galėtų prisijungti prie savo tau-
tos, o ispanai portugalus, ar italai ispanus
prie savųjų tautų. Ukrainiečių tauta savo
kalba, savo galvoseną yra visiškai savita ir
originali tauta. Dėl Ukrainos kultūros klydo

ir klysta visi tie, kurie tvirtina, kad ukrai-
niečiai neturi savitos kultūros. Ukrainiečių
liaudies dainos, jų papročiai, jų poezija, jų
literatūra, dailė rodyte rodo, kad Ukraina
yra ne tik žemė, bet ir dvasios turtais lo-
binga šalis.

Mes telkim žvilgsnį į ukrainiečių kalbą.
Ji yra taip pat indogermanų šeimos kaip ir
lietuvių kalba. Tik ji priklauso rytų slavų
šakai. Seniau ją vadino mažarusių kalba
(„malorossijskoje narečije“), gutenų, rusinų,
tačiau dabar visi težino tik ukrainiečių kal-
bą. Jos santykis su rusų kalba yra maždaug
toks pat kaip mūsų su latvių kalba. Prie
rusiškal vol., ukr. vil, rus. reba, ukr. raba,
rus. gremet, ukr. brymity, rus. volk, ukr.
(mukelta i 4 p.)

Iš mūsų gyvenimo

Flensburgas

Atidaryta progimnazija

Rugpjūčio mėn. pirmosiomis dienomis Flensburgo lietuvių stovykloje, Muetzelburgo barakeliuose, atidaryta komercinio pobūdžio progimnazija. Tuo tarpu mokslas pradėtas dviejose pirmosiose klasėse, kurias lanko apie 30 vyresnio ir jaunesnio amžiaus moksleivių. Atsiradus atitinkamam lankytojų skaičiui, darbas galės būti pradėtas ir likusiose aukštesnėse dviejose klasėse. Progimnazija buvo pradėjusi organizuoti pedagogas P. Būtenas, o šiam išvykus — toliau tą darbą tęsė ir dabar jai vadovauja mok. V. Siskinas. (a.)

Lietuva po sovietų batų

Cegužės 11. d. belgų savaitraštis „Vrai“ („Teisybė“) išidėjo straipsnį „Lietuva po šio sovietų batų“, dedikuotą Belgijos užs. reik. ministrui Spaakui. Straipsnyje iš pradžių min. Spaakui primenama kadais jo pasakyta pastaba, kad kritikuoti Sov. Rusijos metodus esą „žiauru“, ir patariama jam pasiskaityti šiame straipsnyje aprašytus faktus iš Lietuvos gyvenimo. Toliau laikraštis jam pataria: arba nutilti gyrus sovietinius metodus arba turėti drąsos kartu su visomis laisvomis tautomis protestuoti prieš tą gėdą.

Po šios įžangos laikraštis dėsto faktus, prasidedančius 1939 m. spalio mėn. įvykiais — po pakto su Hitleriu Sov. Sąjunga priėmė Lietuvai „savitarpiškas pagaldas“ sutartį ir raudonąsias igulas. Aštuoniems mėnesiams praslindus, 1940 m. birželio 15 d. Stalinas sulaužė duotą žodį ir, panaikinęs teisėtą Lietuvos vyriausybę ir tautinį suverenumą, aneksuoją Lietuvą, prijungdamas ją prie Sov. Rusijos. „Aprašyti tas baisias scenas, kurios yra susijusios su deportacijomis, žudynėmis ir kalinimais yra neįmanoma“, pastebi laikraštis. 1941 m. birželio 22 d. Lietuvos patriotai sukyla, kad atkeršytų už 40.000 į Sibirą deportuotų patriotų. Deja, šie herojiški konspiratoriai, vos baigę savo darbą, patenka po kitos gruboniškos tautos — Vokietijos — jungu. Daugiau negu 100.000 lietuvių turi pažinti Vokietijos priverstinųjų darbu vargą. Su koku džiaugsmu ir koku pasitikėjimu klausėsi lietuviai Londono radijo kalbų; aprašyti tą nusivylimą, kuris sekė po Europos išlaisvinimo ir taikos, būtų per daug žiauru“. Mes p. Spaako žiniai duosime tik kelis faktus“, sako laikraštis.

„Stai jie: Kas mėnesį 3.000—4.000 lietuvių yra deportuojami į Uralo sritis įvairiems darbams. Po priedanga, kad esą jauni lietuviai nori susipažinti su sovietų rojumi ir pasimokyti technikos mokyklose, į Sov. Rusiją išvežta 160.000 jaunuolių 12—18 m. amžiaus. Sukakus karinės tarnybos amžius, lietuviai yra imami į raud. armiją. Belgijos

Koks buvo...

(atkelta iš 2 p.)

viena išeitis: iš toli, iš svietimos šalies dirbti savo krašto gerovei; tada tik mintimis jis lankydavosi Lietuvoje, vaikštinėjo gražiosiomis Sešupės pakrantėmis, mindžiojo Lietuvos miškų tankmę, lietuviškąją žemę, kurią jis širdies krauju išrašė savo „Algimante“ ir kt. savo raštuose.

„Algimantą“ ir dar kai ką Pietario dukterė Antonija prisimena. Bet ji žino, kad jos tėvas buvo dar daug daugiau rašęs. Visi jo rankraščiai po jo mirties Pietario žmonos buvo persiųsti Kun. Dambrauskui, kaip geriausiaim velionies draugui. Medicinos rankraščiai, kuriuos taip pat jo žmona parvežė į Lietuvą ir buvo palikusi pas dukterę Antoniją žuvo Tauragėje Didžiojo karo metu.

komunistų organas, pilnas himnų toms negalimoms ir demokratinėms kohortoms (supr. raud. armijai), niekuomet savo skaitytajoms nepraneš, kad lietuviai geriau masiniai eina į miškus, negu yelkasi savo tiro no uniformą. Kai koks niekšas įskundžia ūkininką, priglaudžiantį partizaną, tą laisvės kareivį, tuojau visa šeima yra sukraunama į NKVD sunkvežimį, o sodyba paskesta ugnyje. Kaunas ir Vilnius, vakarui atėjus, pilnas sovietų dezertyrų bėdų. Kiti gi sovietų dezertyrai su ginklais ir manta pereina pas lietuvių partizanus.

Keistas dalykas, kad nežiūrint masinių lietuvių deportacijų, gyventojų skaičius nemažėja. Kodėl? O todėl, kad iš Rusijos yra vežami kolonistai į Lietuvą. Ir kas baisiausia, kad jiems duodamos lietuviškos pavardės, ir kas dar baisiau, kad jiems duodamos deportuotųjų pavardės. Vilnius jau turi tokių „kolonistų“, daugiau negu 80.000, o Kaunas apie 20.000. Tos suktybės ir vagystės lietuvių turėjo būti patvirtintos „vienbalsiai“ balsuojant už įstatytus kandidatus į Sov. Rusijos Aukšč. Tarybą. Kadangi tebuvo tik vienas Komunistų sąrašas, tai beveik visi lietuviai į urnas metė tuščius biuletinius.“

Toliau laikraštis tiesiog kreipiasi į p. Spaaką rašydamas: „Pone Spaake, jei jūs būtumėt lietuvis, jūs patektumėt matinimo atžvilgiu į vieną iš keturių kategorijų (A, B, C, D) Kaip oficialiam asmeniui jums duotų kortelę A, kuri jus leistų žmoniškai pavalgyti. Jeigu jūs būtumėt demokratas ir kaip toks, visokių priespaudų priešas, tai gautumėt dietinę kortelę C.“

Laikraščio nuomone, nelaiminga lietuvių tautą turėtų gauti UNRRA ir Raud. Kryžiaus pagalba, tačiau ne viena iš šių institucijų negali ten priėti. Paskiri amerikiečiai mėgino domėtis Sovietų režimo aukomis, tačiau sovietai niekam neleidžia teikti jokios pagalbos. „Stai faktai, p. Spaakai, ar jie neverčia jus raudonuoti, prisiminus, kad apie sovietų metodus jūs nebuvote tokios blogos nuomonės?“, baigia laikraštis savo tikrai objektyvų ir drąsų straipsnį.

AMERIKOS UKRAINEIŲ IR LENKŲ SPAUDA APIE LIETUVĄ

Argentinoje leidžiamas ukrainiečių savaitraštis „Perelom“ išidėjo ispanų kalba straipsnelį apie Lietuvos praeitį, dabartį, apie tremtinus į Sibirą, apie tremtinus kituose Europos kraštuose. Laikraštis pareiškė daug simpatijų lietuvių tautai.

JAV leidžiamas ukrainiečių laikraštis „Svoboda“ pabrėždamas išspausdino JAV senatę pasakytus Lietuvą ir kitas pavergtas tautas liečiančius žodžius: „Mes negalime sankcionuoti, kad tos valstybės atitektų baisiausios tironijos valdžiai... Mes kariavom ne tam, kad padidintume vergų skaičių. Mes negalime toleruoti to, ko neleidome daryti Hitleriui ir dėl ko įstojome į karą“.

Filadelfijos ukrainiečių laikraštis „America“ paskelbė tekstą telegramos, kurią to miesto lietuviai pasiuntė prez. Trumanui dėl Lietuvos laisvės. Kitame numeryje tai pati „America“ išidėjo į JAV atvykusio rytų apeigų vysk. R. Bučio paveikslą sąrašą su jo 15 metų vyskupavimo jubiliejumi, primindamas, kad jis lankėsi ukrainiečių šventovėse Amerikoje.

„Amerika-Echo“ ir kiti lenkų laikraščiai plačiai paminojo kongreso atstovo O'Konski kalbas, pasakytas Čikagoje, Vašingtone ir kitur, ginant Lietuvos teises į nepriklausomą gyvenimą.

PRAŠO NEBETRANSPORTUOTI ŽYDŲ

Londonas. Londone rugpjūčio 9 d. vakare paskelbta: Britanijos vyriausybė paprašė Tarybą s-gos ir Rumunijos vyriausybės būtinau sulaukyti laivų su žydais nelegalų plaukima į Palestiną.

Ukrainiečių kultūra

(atkelta iš 3 p.)

vok. Pažymėtina, kad yra formų labai artimų lietuvių kalbai, pav. naudintinkas musi, beveik artimas lietuviškam musiai. Apskritai, ukrainiečių kalba, nors ir panaši rusų kalbai, bet yra visiškai savaimingos tautos savita kalba, su savomis gramatikos formomis, skirtingu žodynu ir savita semantika. Ji, neturėdama visiškai savarankiškų sąlygų, ugdesi ir išaugo į literatūrinę ir mokslinę kalbą, kurią vartoja ne tik 60 milijonų ukrainiečių, bet ir tūkstančiai Amerikoje ir kitur besidominančių ukrainiečių kultūra svetimtaučių mokslininkų.

Pirmieji šios kalbos paminklai siekia šimtmetį po Kr. Tai bažnytiniai raštai, kronikos (garsioji Galicijos, Voluinijos Nestoro kronika), Zymiausias literatūrinis senovės ukrainiečių kūrinys yra „Ithoro daina“, riterinis epas, kuris apdainuoja ukrainiečių kunigaikščių žygį prieš polovcus. XVIII amžiuje dar vis tebevyrauja ukrainiečių literatūroje istoriniai kronikų motyvai ir maišyta slavų, lenkų ir dialektinė, gietos žmonių, kalba. Šiame periode jau iškyla ir grynoji ukrainiečių tautinė kalba, rašytojų suliteratūrinta (Nekraševyč, Hryhir Savyc-Skorovoda ir kt.)

XIX amžius ir Ukrainai atneša tautines apsiracijas. Atsiranda rašytojų ir kovotojų dėl tautos laisvės, jos kultūros, savarankumo, savotiškų, Kudirkų, Basanavičių — tai genialus ukrainiečių poetas Taras Ševčenko (1814—1861), kankinys, kalnys ir tremtinys, žymusis mokslininkas Panko Kuliš, kurie savo veikalais iškelia ukrainiečių kalbą iki kaimyninių slavų kalbų aukštybių.

1876 m. buvo 30 metų uždrausta ukrainiečių kalba. Bet šis draudimo periodas išugdė labai daug literatūrinių asmenybių, kaip garsiąją poetę Lesią Ukrainką, Ivaną Franko, dramaturgą ir poetą Staryckį, Tobilevyč, kurie Krokovoje ar kur toliau, Austrijoje, Vengrijoje dainavo apie Ukrainos laisvę ir jos ilgęsi.

Ukrainiečių kalbai draudimas yra seniai jau atšauktas, bet tikrosios laisvės ir demokratijos vis dar nesulaukta ir neiškovojo. Todėl, ir naujausioji ukrainiečių inteligentija, būdama daugiausiai ištremtyje, grumiasi dėl savo kalbos, kultūros, tautos laisvės. Ji kuria savo literatūrą, dailę, mokslą nors ir sunkiausiomis sąlygomis. Juk be laisvės, be savarankios valstybės negali normaliai tarpti kultūra. Mes trokštame ukrainiečių tautai, tokiai didelei ir tokiai kilnios širdies, kūrybinių polėkių tautai visiškai savarankiško gyvenimo ir laisvos kultūros, kūrybos bei žydėjimo.

St. Vyckintas.

Mintis

Thought • Lithuanian Daily Newspaper • Permitted by UNRRA Team 155 • Atsakin-gasis redaktorius ir leidėjas J. Vasaitis • Eina kasdien be žvendantiųjų • Memmingenas, Airport, Baltic Camp • Prenumerata mėn. 10 RM • Atakiras numeris 40 pf. • Konto: Volksbank Memmingen e. G. m. b. H. Memmingen (Bayern) Nr. 9149 • Spausdina: Druckerel- und Verlagsgenossenschaft e. G. m. b. H. Memmingen (Bayern).